

Oponentský posudek diplomové práce

Bc. Petra Kultová: „*Ich schlage es für Herausgabe vor!*“ *Obraz české beletrie v NDR 70. a 80. let*

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslav Špírk, Ph.D.

Posuzovaná diplomová práce má teoreticko-empirický charakter a detailně líčí obraz české beletrie v NDR v období 70. a 80. let, konkrétně se zabývá překladovou literaturou, kterou vydávalo německé nakladatelství Volk und Welt.

Diplomantka se nejprve věnuje translatologickým východiskům, tj. Popovičovi (komunikační přístup, metakomunikace, posuny a praxeologie), André Lefeverovi a jeho modelu přepisování a rovněž zmiňuje fenomén paratextů (Genette). Bohužel je tato část práce zmatečná a plytká.

Pro úplnost práce nabízí diplomantka i pohled na vývoj politicko-kulturních bilaterálních vztahů mezi Československem a Německou demokratickou republikou a rovněž popisuje kulturní politiku v NDR, což dokresluje zkoumanou problematiku. Domnívám se však, že z hlediska studovaného oboru je tato část práce dosti obsáhlá, byť ne nezajímavá (dějinnému pozadí je věnováno více než 20 stran, kdežto translatologickým východiskům pouze deset).

Velmi pozitivně hodnotím skutečnost, že diplomantka uskutečnila badatelský pobyt v Berlíně, kde měla v archivech možnost získat zajímavý a cenný materiál, který se touto cestou mohl poprvé dostat do českého prostředí, avšak názorných ukázek se v práci objevuje poskrovnu. Domnívám se, že z translatologického hlediska lze z těchto podkladů vytěžit mnohem více poznatků, než diplomantka prezentuje ve své práci. Ještě bych ráda zmínila, že řešitelka také vyzpovídala redaktora a překladatele Karla-Heinze Jähna, což bylo pro práci jistě inspirující.

Literární produkce v NDR je neodmyslitelně spjata s fenoménem cenzury, tudíž v teoretické části postrádám kapitolu věnující se cenzuře z translatologického hlediska. Pokud jde o tuto problematiku, diplomantčin výzkum spadá do okruhu závěrečných prací ÚTRL FF UK, které se zabývají recepcí české literatury v zemích s nedemokratickým režimem (srov. Špírk 2011, Vavroušová 2013 a 2016, Nováková 2015), jistě by bylo zajímavé porovnat situaci v NDR se situací v Portugalsku, Španělsku či Argentině či provést po metodologické stránce obdobný výzkum. Autorka sice v úvodu práce zmiňuje termín tzv. new censorship, který však dále nijak neuplatňuje. V empirické části řešitelka sice pracuje s pojmy následná a předběžná cenzura i autocenzura, které ale nejsou v teorii představeny a definovány. Diplomantka představuje cenzurní aparát bývalého Československa, poněkud nelogicky jej však řadí do kapitoly věnující se nakladatelství Volk und Welt. Radila bych zařadit tuto pasáž spíše do historického kontextu a porovnat s fungováním cenzury v NDR. Jistě by bylo záhodno zjistit, jaký vliv měl cenzorský aparát na recepci českých děl přeložených do němčiny, zda byly některé pasáže cenzurovány, či nikoli atd. Této problematice se studentka v práci věnuje pouze okrajově. Měla P. Kultová možnost během svého výzkumu nahlédnout do manuskriptů? Viděla seškrtané pasáže? Lze na základě archivních materiálů najít důkazy o následné cenzuře? Jak vůbec celý proces schválení knih k vydání probíhal? Musela nakladatelství cenzorům předkládat sazbu textu před vydáním? Dále bych v přílohách práce uvítala, pro představu, seznam nedoporučených knih.

Za slabou stránku předkládané práce považuji metodologii. V práci totiž postrádám kapitolu věnující se metodologickým nástrojům, které autorka použila, např. kritickou analýzu diskurzu (srov. Leung 2006) či metodu orální historie (srov. Vaněk 2003). Dále diplomantka uvádí (str. 15), že Popovičovy metatexty se jeví jako inspirativní pro její DP, nicméně v empirii pracuje s termínem paratexty (Genette), oba koncepty nelze zaměňovat, nejsou totožné, diplomantka by si měla vymezit dané pojmy pro účely svého bádání. Oceňuji však, že řešitelka navrhuje termín „neveřejné paratexty“ pro texty užívané interně v nakladatelství či mezi lektory. Dále si trůufám tvrdit, že termín „cizost“, jak jej diplomantka používá ve své práci, neodpovídá původní definici autora tohoto pojmu.

Výzkumná otázka je dle mého soudu dosti vágně naformulovaná. Možná by bylo záhodno se soustředit na reakci německého čtenáře? Jakou představu si na základě přeložených knih vytvořil o české literatuře?

V závěru práce pak diplomantka shrnuje výsledky, některé formulace a pasáže se však opakují (nejsou-li dokonce zcela zkopírované).

Co se týče formální stránky práce, musím s lítostí konstatovat, že technická redakce práce vůbec nedosahuje odpovídající úrovně. Text obsahuje vysoký počet překlepů či problémů s diakritikou nebo ve shodě, což dosti zneprůjímňuje četbu textu (na některých stránkách běžně šest pravopisných nedostatků na stránce nebo dokonce i dva v jednom titulu díla!). Polemizovat by rovněž šlo s některými užitými publicismy (např. kolbiště atd.). Dále mám k technické stránce připomínku týkající se citování zdrojů: je přehlednější psát závorku s rokem a stranou (mimořhodem mezi rokem a stranou se píše mezera) hned u výskytu jména autora.

Náměty k obhajobě:

- Práce postrádá translátologickou analýzu originálu a překladu vybraného reprezentativního románu, což by jistě mohlo být zajímavým přínosem (např. zjistit, které pasáže byly modifikovány, vyškrtuty, k jakým posunům na makro- a mikrotylistické rovině došlo atd.). Zvažovala diplomantka tuto možnost? Jaký román by si případně pro analýzu vybrala a proč?
- Vzhledem ke studovanému oboru bych v diplomové práci uvítala více informací o překladech a překladatelích. Jména sice řešitelka zmiňuje v přílohách, ale kdo byli ti to překladatelé? Byly všechny překlady obsažené v korpusu přímé? Nebo některé i nepřímé? Zajímavá by jistě byla i analýza dalších peritextů, jako obálky knih, zda bylo jméno překladatele uvedeno...

Navzdory všem výše uvedeným výtkám a nedostatkům doporučuji diplomovou práci Bc. Petry Kultové k obhajobě a předběžně ji hodnotím známku „dobře“.

V Praze 4. září 2017

PhDr. Mgr. Petra Mračková Vavroušová, Ph.D.
oponentka